

SUMARI

1. [NOTÍCIES](#)
2. [PROPERES CITES](#)
3. [MATERIALS](#)

EDITORIAL

El passat 26 de maig vam celebrar la nostra IV Jornada, en aquest cas dedicada als fenòmens de violència dels infants i joves. Amb una assistència força nombrosa (161 professionals) ens va permetre clarificar algunes qüestions fonamentals al voltant del tema tractat. Vam constatar com la violència en els infants i joves emergeix a la nostra societat com a símptoma d'un funcionament social que a vegades els idolatra, com a icones d'allò jove i d'altres els penalitza i criminalitza quan destorben l'ordre públic. Síntoma no vol dir que no siguin responsables, però de la convivència en som tots responsables, no tan sols els joves.

Vam adonar-nos també del perill de l'estigma, de com es pot confondre certs signes identificatoris d'alguns joves (estètica llatina) amb actuacions violentes i organitzades en grups i/o bandes, realitat allunyada actualment del nostre territori.

I vam constatar que afrontar aquests fenòmens de violència que sorgeixen a l'escola, la família i/o la comunitat requereixen d'un abordatge global i no puntual, continuat i no esporàdic, preventiu i no només coactiu. En aquest sentit la tasca del Interxarxes i d'altres modalitats de treball en xarxa afavoreixen aquestes respostes.

Un primer avanç de les dades de l'estudi sobre "La infància i família al dte. d'Horta-Guinardo ja ens van donar alguna pista sobre els canvis a la nostra realitat, on el factor immigració esdevé clau.

Després de l'estiu hem retornat a la feina, amb algunes cares noves, amb idees i projectes nous i amb el mateix esperit de treball compartit i de curiositat tal com es va evidenciar a la darrera plenària del 30 de setembre. Que duri!!

Comitè Tècnic

NOTÍCIES

Seminari d'Anàlisi de Casos:

29.04.05: immigració i empowerment

El passat mes d'abril vam tenir l'ocasió, a la sessió del Seminari i amb la participació com a convidat de **Joana Alegret**, paidosiquiatra i supervisora, de debatre entorn d'un cas que mostrava de manera precisa la capacitat d'empowerment que presenten moltes famílies i com el treball en xarxa pot afavorir aquest efecte de resiliència i/o de apoderament. Uns nens – d'origen estranger- acollits de manera precoç per una parella gran poden ser retornats al pare i al seva nova parella 10 anys després, coincidint amb la mort i malaltia dels acollidors. Durant aquest llarg interval els professionals han recolzat aquest acolliment i han fet una aposta decidida pel retorn malgrat els riscos. Joana Alegret va ressaltar la importància de creació d'un context on es fa possible l'emergència dels sistemes, en un procés de reorganització lent. De nou l'exposició rigorosa i amb detall dels referents del cas, **Montse Taboada** (EAIA), **Montse Macià** (SSAP) i **Àngels Pijuan** (EAP) va permetre l'intercanvi entre els assistents.

30.09.05: La institució com a família

Els referents del cas, **Noemí Rodríguez** (SSAP) i **Pilar Causapié** (EAIA) van presentar, de manera detallada i precisa, un cas en el que havia implicats tres joves adolescents procedents del Magrib.

La intervenció dels Serveis Socials (SSAP i EAIA) havia començat feia 5 anys a partir de les dificultats que presentava el més jove dels tres: X, que vivia sol en un habitatge molt precari, tenia dificultats de comportament en el IES en el que estava escolaritzat i havia participat en alguns actes delictius.

El pare vivia amb la seva parella en un altre habitatge. De la mare del noi no se sabia res. Els tres fills vivien al seu país d'origen pràcticament sense atenció familiar fins que el pare, que es qui primer arriba a Espanya, se'ls va portant, primer a X i després als altres.

Les contradiccions que mostra la posició d'aquest pare, de portar-se als fills aquí però després no ocupar-se, emmarca les intervencions dels SSAP i de l' EAIA i mostra un cop més com els infants no poden (sobre) viure sense una institució que se'n faci càrrec, sigui la pròpia família o bé un servei.

El desplegament que fan els professionals de les intervencions que van dur a terme, de les dificultats que es van trobar i de les respostes que van construir reflecteixen, en primer lloc la implicació personal de cadascú i s'orienten en la conveniència de que els nois i la noia puguin establir i consolidar un vincle afectiu que els hi permeti sortir endavant.

Aquest va ser el punt destacat pel nostre convidat, **Guillem Salvador**, fent èmfasi en el fet que l'equip de professionals "*havia contingut més que apretat*" i que això havia possibilitat un cert ordenament en relació a unes condicions de vida molt difícils per aquests joves.

Seminari d'Actualització de Serveis:

29.04.05. Escola Rel

A la sessió d'abril es va presentar l'Escola Rel, ubicada al nostre dte. i adreçada a nois i noies amb dificultats específiques d'escolarització. **Dolors Sáez**, de l'equip de mestres, ens va explicar que l'Escola Rel va néixer l'any 1976, a iniciativa d'un grup de professionals (mestres, psicòlegs, pedagogs...), per donar resposta a les necessitats educatives d'un sector de nois/es que presentaven dificultats d'aprenentatge i/o personalitat i tenien unes necessitats educatives especials.

El centre atén una població de 50/55 alumnes d'edats compreses entre els 5 i els 20 anys. Els alumnes són deficients psíquics dels quals una part important presenta trastorns psicòtics, uns altres tenen trastorns del comportament i la resta són alumnes amb deficiència mental amb trastorns associats que poden provenir de diversos síndromes, malalties neurològiques, etc.

La tasca educativa s'emmarca dins d'un projecte que contempla espais de supervisió i de coordinació regular amb altres serveis.

El debat va permetre posar en evidència els dèficits del nostre sistema educatiu que reconeix amb dificultats les realitats dissonants –respecte a un ideal d'escola normal- i estalvia recursos que no obstant son molt necessaris per sostenir el treball educatiu i personal amb aquest sector de la població que requereix una atenció especialitzada.

30.09.05: Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat (CJAS)

A la darrera plenària es va presentar el CJAS on s'atén a joves que consulten per problemàtiques relacionades amb l'anticoncepció i la sexualitat.

La **Dra. Rosa Ros** directora del centre ens va fer una presentació extensa de la història i del recorregut del mateix, destacant tant el treball que es fa individualment com els tallers grupals. Igualment ens parlà dels estudis estadístics i de recerca que es duen a terme en el CJAS. Va posar èmfasi en l'ús de les tecnologies digitals (Internet, web activa) per part dels joves, com a mitja de comunicació amb el CJAS.

La intervenció de la Dra Ros. va despertar molt interès entre el públic assistent que va fer preguntes sobre els efectes de la immigració en els hàbits sexuals, sobre el lloc que es donava als pares, les condicions de derivació des dels nostres serveis,...Sens dubte es tracta d'una experiència "veterana " que ens pot servir com a guia en el treball amb joves i adolescents.

www.interxarxes.net: *novetats a la web*

A la nostra web podeu trobar algunes novetats com son la Memòria 2004, el nou Projecte 2005, alguns textos de les IV Jornades i aquest mateix butlletí Infox@rxes 5. Podeu també consultar l'agenda amb les properes cites del Interxarxes.

Difusió : Consell de Salut extraordinari: presentació a la Consellera de Salut

El passat 1 de Juny vam comptar, al nostre dte., amb la visita de la Consellera de Salut, **Sra. Marina Geli** que, després de visitar diversos serveis, va assistir a un Consell de Salut extraordinari a la sala d'actes del dte. Dins d'aquest acte el projecte Interxarxes va estar convidat per fer una breu presentació.

D'altra banda el periòdic **Ciutat Nord** al seu num. 159 (Maig 2005) publica un article sobre "La coordinació dels serveis, principal actiu del projecte Interxarxes" que resumeix l'activitat del projecte.

Consell Assessor: incorporació de l'Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona

El passat mes de juliol vam mantenir una entrevista amb la **Sra. Àngels Nogué**, coordinadora de l'Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona per tal de presentar-li el projecte i estudiar vies de col·laboració. L'acollida va ser molt bona i es va arribar a l'acord de que a partir d'ara l'esmentat departament s'incorporarà al projecte, tant en la vessant tècnica (Comitè Tècnic) com en la institucional (Consell Assessor). La importància d'aquest fet es notable ja que ens permet, a més a més d'un mes gran suport institucional, la possibilitat de realitzar intercanvis professionals amb altres projectes de treball en xarxa que es duen a terme a diferents ajuntaments de les comarques de Barcelona.

IV JORNADA INTERXARXES: infants i joves: de què parlem quan parlem de violència?

El Comitè Tècnic ha valorat molt positivament la realització de la IV Jornada tant pel que fa al nombre d'assistents (161) com als aspectes organitzatius i científics.

Va acordar també revisar, en les properes edicions, el format de matí i tarda per tal de garantir la màxima assistència a totes les activitats plenàries (conferència, taula rodona) i alhora oferir espais més especialitzats (workshop) a la tarda pels interessats.

Es destaca la importància d'incloure al programa una breu exposició del projecte (destacant les novetats) per tal de donar-lo a conèixer a les persones menys vinculades. Així mateix es

considera cabdal la taula-rodona amb professionals participants vinculats al projecte com a lloc d'intercanvi interdisciplinari entre els diferents serveis.

Respecte a la conferència es valora la seva idoneïtat però es veu convenient sigui a primera hora, després de l'acte inaugural per donar-li més rellevància.

RECERCA: Adolescència i Vincle

Difusió de l'informe sobre "Infància i família al dte."

Al llarg de l'any 2004 es va dur a terme la realització d'un informe amb dades actualitzades sobre els àmbits social, escolar, de salut i de lleure de les famílies i infants del nostre districte, fent especial èmfasi en la situació dels menors estrangers nouvinguts. La direcció tècnica va estar a càrrec del CIIMU (Institut d'Infància i Mon Urbà de Barcelona) i els professionals dels serveis van col·laborar aportant informació i dades disponibles.

Aquest Informe que té un caire quantitatiu i qualitatiu estarà llest a mitjans del 2005 per tal que pugui ser presentat als serveis i a la comunitat. Es farà la màxima difusió i serà una eina de dinamització comunitària vers les problemàtiques d'Infància i Família. En les accions de difusió i sensibilització participaran tots els serveis inclosos al projecte i especialment les entitats privades amb presència en el teixit social del territori.

b.) Proposta de Recerca sobre "Adolescència i Vincles"

Es un fet, constatat a molts serveis i entitats adreçades a adolescents i joves, la dificultat de connexió i vinculació malgrat les ofertes puguin ser d'interès pels mateixos joves.

Ho constatem als serveis de salut, sigui als equips d'atenció primària (EAP's de salut) on deixen de venir a partir dels 14 anys (apareixen ocasionalment per demandes puntuals com la pastilla del dia després) o bé als equipaments de salut mental (CSMIJ's, CAS) on resulta difícil, a partir d'aquesta edat (14 a) establir una vinculació regular, tret de casos greus que són acompanyats per adults. Aquest fet fa que durant un temps evolutiu molt important com és l'adolescència i primera joventut, el seguiment sanitari sigui inexistent per una part important d'aquesta població.

Als equipaments i entitats de lleure, amb una oferta d'entrada atractiva (noves tecnologies, esport, oci,...) també constatem com no sempre aquestes propostes són rebudes amb interès pel jovent. A vegades només accepten l'ús sense cap més compromís (accés gratuït a Internet) i d'altres ni tan sols volen ubicar-se a un equipament de caire institucional i amb una normativa de funcionament. Tot això provoca una certa decepció en els professionals que hi treballen ja que el seu esforç no genera una continuïtat del vincle i per tant l'oportunitat –quan s'escau– d'aprofundir en el treball amb joves en situació de risc social.

Pel que fa al món educatiu constatem també dificultats importants, a partir de l'Educació Secundària Obligatòria, en la connexió entre les propostes formatives i el interessos dels joves i adolescents. L'anomenat fracàs escolar –més evident a partir d'aquest pas a l'ensenyament secundari- n'és una mostra d'aquesta manca de vincle entre els ideals educatius i les motivacions dels alumnes. D'altra banda constatem com entitats de formació no reglada (aules tallers, escoles d'educació especial, Unitats d'Escolarització externa) ofereixen alternatives de formació que són, molts cops, millor acollides pels destinataris.

Finalment i pel que fa a les propostes sorgides dels centres de serveis socials i equipaments de la xarxa d'atenció social, també constatem un cert *decalatge* entre propostes institucionals i interès dels "usuaris" (reals o potencials) dels serveis. Tallers, projectes específics, grups operatoris presenten resultats diversos, a vegades aconseguixen connectar amb les problemàtiques i interessos dels joves i d'altres passen desapercebuts.

Tot plegat ens fa reflexionar sobre els factors que hi intervenen en aquesta dificultat del vincle, tants pel que fa a qüestions estructurals (evolutives, generacionals), d'organització dels serveis (rigidesa horaris, disponibilitat recursos, privacitat assistència,..) com d'actualitat (noves problemàtiques, nous usuaris, llenguatge "professional").

Metodologia:

La recerca s'organitzarà en tres grans eixos o àmbits d'anàlisi:

1. Anàlisi de necessitats i demandes

L'objectiu d'aquest àmbit es obtenir una informació sobre les necessitats i demandes dels adolescents obtinguda a partir de dades quantitatives i qualitatives, aquestes basades en les percepcions i opinions tant dels professionals com dels propis adolescents i les seves famílies en relació a la seves problemàtiques i a la qualitat i eficàcia dels recursos que se'ls hi adrecen

2. Descripció i anàlisi dels serveis i recursos adreçats a la adolescència del dte., amb l'objectiu de valorar la seva adequació per donar resposta a les problemàtiques detectades en els dos apartats anteriors

3. Disseny e implementació de diverses estratègies d'afavoriment dels vincles adolescents-institucions:

3.1. Prova pilot d'atenció a adolescents amb problemes conductuals amb l'objectiu de garantir, a partir de les conclusions dels punts anteriors, un model d'intervenció que promogui la vinculació dels adolescents a un programa específic

d'especial interès, implementat conjuntament pels Serveis de salut (atenció primària i hospital), d'educació i d'atenció social.

3.2. Projecte d'acollida als nouvinguts per tal de presentar-los els recursos de lleure del territori, conjuntament IES-SSAP-Entitats de lleure

3.3. Realització de crèdits variables dels alumnes de Batxiller i formació no reglada en diverses Àrees Bàsiques de Salut del territori

Per dur a terme aquesta recerca es constituirà un grup de recerca interdisciplinari format per professionals interessats dels diferents serveis participants al projecte i amb la col·laboració d'un equip d'experts i del suport administratiu que calgui.

PROPERES CITES

Grup de Recerca sobre "Adolescència i Vincle": es reunirà el **21 d'octubre** (9 -11 h) al Centre Cívic de Taxonera per tal de posar en marxa la recerca sobre Adolescència i Vincle.

Seminari sobre "Trastorns de conducta en nens i adolescents": es realitzarà al Centre Pedagògic i de Recursos el **27 d'octubre** (9.15 h -13.30 h) dirigit per Francesc Vilà psicòleg clínic i psicoanalista, director del Consell Social de la Fundació Cassià i Just.

Comissió Plenària: es reunirà el **25 de novembre** (9.15 h -12.30 h) per dur a terme el Seminari d'Anàlisi de Casos i el Seminari d'Actualització de Serveis.

Comitè Tècnic: es reunirà a la seu de l'EAP Horta-Guinardó el dia **16 de desembre** (9-12h.) per tal d'avaluar la marxa del projecte i dissenyar la resta d'activitats previstes pel 2006

INFANTS I JOVES: de que parlem quan parlem de violència?

Barcelona, 26 de maig de 2005

“Notas sobre la Violencia”. Intervenció de Cloenda

José R. Ubieta

Quisiera en esta breve intervención destacar algunos puntos que me han parecido especialmente interesantes de la jornada de hoy, sin ánimo por tanto de concluir ni tampoco de resumir exhaustivamente lo planteado. Tiempo habrá para ello.

1. No hay análisis posible de un fenómeno de actualidad, como este mismo de la violencia de los jóvenes, sin tener presente que el concepto mismo de actualidad es ya un artefacto construido por diferentes discursos, uno de ellos y muy potente es el de los mass-media. Por eso debemos leer los fenómenos e interpretarlos para captar su lógica y no confundir la falta de adhesión masiva al principio de autoridad tal como lo hemos conocido, encarnado en las figuras del padre (hedonismo contemporáneo) y los actos de determinados jóvenes situados claramente en una dinámica de violencia que trabaja en contra del lazo social. No podemos confundir el obedecer de otra manera de los adolescentes contemporáneos con los actos violentos. Eso limita lo ilimitado del significativo violencia.
2. La violencia nunca es gratuita, ni por tanto irracional, tiene sus razones y su contexto. Supone, por ella misma, la ruptura de un lazo familiar, personal, social: algo no puede ser tratado por el intercambio de la palabra y surge en acto. Las condiciones actuales: consumo de tóxicos, presión del grupo, anomia familiar, fenómenos de angustia son factores que podemos localizar en los diferentes casos en mayor o menor medida y de esta manera entender los fenómenos de violencia
3. La expresión de esa violencia no puede ser ajena al contexto social y a los cambios políticos y legales, a su legitimación, como nos acaba de explicar Concepción Fdez-Villanueva . La condición de sujetos de derecho de los niños y jóvenes (Convención de los Derechos del Niño, 1989) es un logro irrenunciable de la sociedad democrática pero también debemos hacernos cargo de algunas desviaciones o usos paradójicos: el paso de una sociedad represiva a otra permisiva provoca algunas desorientaciones manifiestas en las amenazas de algunos chicos a sus adultos basadas en supuestos derechos legales. Se trata de efectos colaterales con los que debemos apañarnos.
4. En el abordaje de estos fenómenos hay conceptos que deberíamos cuestionar y términos a usar con precaución ya que se vuelven inoperativos: entre ellos el conjunto de etiquetas que reducen –homogeneizándolo- al sujeto a una categoría descriptiva y

contable (Trastorno disocial, TDAH, bullying) e incluso el término de víctima. Víctima es un concepto válido en el ámbito moral y legal que no nos sirve mucho ya que al reducir al sujeto a una condición pasiva sólo admite la representación (las víctimas son habladas por otros, asociadas en colectivos, homenajeadas) mientras que el sujeto particular sí puede ser interpelado, interrogado por el acontecimiento vivido. Sólo si los tomamos como sujetos, antes que como víctimas, podremos operar con aquello que en cada uno resiste a ese acontecimiento vivido, con lo que quiere y puede, no con lo que representa.

5. El tratamiento de estos fenómenos no pasa ni por la nostalgia del orden perdido, a veces camuflado en una creciente judicialización de la vida cotidiana (el juez como padre de la ley, el énfasis puesto en el Reglamento como instrumento educativo) ni por el *laissez faire* (dimisión permisiva) apoyado en los espejismos promovidos por avances tecnológicos (medicación, programas científicos) ya que ni una ni otra vía consiguen disminuir la angustia por lo real de nuestra época (aquello que se nos hace insoportable), real que solicita nuestras intervenciones al presentarse bajo la forma de inhibiciones, síntomas y angustia, pasajes al acto y errancias subjetivas de todo orden

Se trataría, más bien, de cómo somos capaces, en nuestra escuelas, centros de atención social, centros de tiempo libre, dispositivos de salud de tomarnos en serio no sólo las normas que dictamos para la convivencia sino también las invenciones propias y particulares de cada niño y joven, novedades que no por ser contrarias a la tradición, lo que ya hacemos, dejan de tener valor. Es por eso que debemos desconfiar del etiquetado –saber a priori, cronificador- y confiar más en las invenciones sintomáticas de cada uno.

Hoy la autoridad ya no la podemos esperar de nuestros títulos, de nuestro estatus de adultos y profesionales: sólo de nuestra capacidad de mediar y resolver los verdaderos conflictos de nuestras instituciones y de los sujetos con los que trabajamos dependerá que ellos nos otorguen ese lugar de tutores y de orientadores.

6. Para ello el trabajo en red, y en concreto este proyecto Interxarxes, puede ser una plataforma eficaz para seguir conversando sobre estos fenómenos y sobre las respuestas posibles (puesto que no hay EL SABER), tal como hoy mismo hemos hecho y como hacemos en los casos –uno por uno- que incluimos en el proyecto. En Octubre tendremos una ocasión de hacerlo a propósito de los fenómenos de Trastornos de Conducta en adolescentes en el seminario dirigido por Francesc Vilà.

Finalmente daros las gracias a todos por vuestra presencia y por vuestro trabajo en el día a día.

Info: jubieta@mail.bcn.es